Број 25 У Новом Саду, у петак 2 фебруара 1907. Година XLII.

„Застава“ излази сваки дан ујутро, а недељом и празницима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна.

Појединн јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Појединн јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

Шарено јаје.

Сарајево, 30. јануара.

Дуго је влада и министар обећавали да ће дати овом јадном народу оно, што већ данас имају азијатски народи, да ће му дати бар мрве, које падају са астала напредних народа, али то обећање оста јалово. Досадила је средњовјековна цензура, коју још и данас — на срамоту цивилизације — подржава окрутничка босанска управа. Ни кад се не зна шта се смије писати, јер оно што данас пролази испод цензурове оловке, сутра пада жртвом те злосретне оловке. То је разлог да ниједан лист, који излази у окупираним земљама, не може имати сталан правац, него своје писање уређава према расположењу цензуре. Догађа се, да се једном реченицом негира неко дјело босанске владе, а цензура брише негацију, па излази, да наша јавност хвали босанску управу. Ово ова и слични догађаји натјерали су и народ да је листом устао и тражио је, да се овоме стању на пут стане. Кад се нашла влада у шкрипцу, побојала се да неће ова реакција изазвати народну акцију, те су нам мјеродавни чешће показивали неко шарено јаје, кога су опет сакривали и тако су нас заваравали све до данашњих дана. У послиједњим делегацијама рекао је министар Бурјан, да је то шарено јаје, тај закон о штампи готов, те да ће се кроз кратко вријеме публиковати. Каже се, да је на мусалу стигао тај давно жељени закон, али опет се оклијева са његовим публиковањем. Дакле, зна се за стално, да је закон стигао, али се још не публикује, па сад настаје питање: што се чека? Владају двије верзије које би могле одговорити на ово питање. По једној верзији чека се згодан час, у коме се хоће народу да покаже милост ћесарева, те не би ли како овај несретни народ, који је већ данас осјетио отровни жалац аустријске управе и окренуо леђа тој управи, натраг повратио, да гледа месију у Аустрији. Ако је ово мишљење оправдано, онда жалимо наше „уређитеље“, јер овим доказују, да немају ни мало способности, да могу познавати људе и прилике, у којима живе. Мржња, која данас влада према аустријској управи, није створена кроз 24 сата, него се стварала од онога часа, кад је бахата и окрутничка аустријска војска границу прешла. Старе ране тешко се лијече, то требају знати наши „Kulturträger-i“.

По другој верзији, закон је таке нарави, да се боје Швабе, да ће распирити страсти у народу, те да би могао донијети недогледних послиједица. Како се говори у закону су драконске одредбе, које не могу задовољити ни млитаве Швабе, а најмање могу задовољити нашу бујну природу, па се боје, да неће доживити фијаско, те да ће морати ово недоношче повући, на своју велику срамоту.

Како било да било, ми се немамо чему надати од босанске владе, јер она није мајка, него мачуха, која нам ништа добра дати не може.

Кад се закон публикује, писаћемо о њему, да и наши читаоци упознаду шарено јаје босанске тиранске владе. Заиста ће бити интересантан закон о штампи, који се даје народу, који живи 29 година под пријеким судом. —ш.

Српски народно-црквени сабор.

— Двадесетседма седница. —

На окупу епископ Змејановић и свих 41 радикалан посланик. Дворана дупком пуна публике.

Потпредник др. Никола Ђурђевић отвара седницу у 10 сати пре подне. Позива перовође да прочитају записнике прошлих седница. Ови су усвојени са једном примедбом дра Мушицког. Потпредседник извештава о разним поднесцима, који су стигли и који се упућују дотичним одборима. Прелази се на дневни ред.

О манастирској уредби реферише Мита Клицин. У свом језгровитом говору истиче, како је саборски одбор одговорио својој дужности, повереној му од сабора да изради нацрт за ту уредбу. Истиче даље, како се покушао у тој ствари споразум са епископима и настојатељима манастирским. Било је два нацрта. Један од настојатеља, да манастири односно братство само управља манастирским добрима, а извесну своту унаша у фондове за цркве и школе. Други је нацрт, да се добра манастирска издају путем лицитације, а братству да се додели, чиме он управља и да му се установи плата. Приходи пак иду у манастирски фонд и за издржавање цркава и школа. Епископи су прихватили први нацрт, а о другом нису до данас одговорили. Време жури, ствар је пресна, уређење са руковањем манастирских добара не трпи одлагања, оно је рак рана на автономном телу нашег народа. И свр нији сабори од 1864—5. па доцније полагали су томе велики значај и има трага јасна, да се тражило уређење тог питања. На темишварском сабору дошло је било до споразума, да е ископи уносе за просвету, цркву и школу годишње 9000 фор., а манастири 16.000. Но то је остало на папиру. Мајски сабор озбиљно је био прегао да се отпочне коначно решење тога питања и упутио је саб. одбор да то изведе. Позната је борба са манастирским настојатељима, који су ишли чак на сабор и т. д. Саборски одбор није се дао мести, извршио је решење мајског сабора и сад је поднео уредбу о манастирима, да је сабор овај коначно реши. Тај статут узео је законодавни одбор за подлогу, узео је у обзир и друга два нацрта, и према свему учинио некоје измене и допуне, тако н. пр. да издавање манастирске земље буде обавезно. Подноси коначан нацрт законодавног одбора, да га сабор усвоји.

Др. Живко Продановић Сабор овај хоће и мора да реши успешно економску страну, другчије ће бити тад и са духовном. Калуђери се наши на жалост грчевито држе тога, да буду усамљени, оцепљени од народа као засебна каста. Немају везе, са својим народом, не осећају с њиме, не боре се с њиме. И код већег народа није добро да је тако, а код нас малог народа то не сме да буде. Није на одмет ни један члан, а камо ли сталеж. Калуђерски сталеж треба да је заједно са својим народом, тада ће му и углед бити већи Да су отишли странпутицом, једна од најважнијих подлога за то био је велик новац, капитал. Он их је навео, да су заборавили своју дужност, свој завет, те терали и терају раскош. Поздравља овај предлог, јер ће допринети, да и калуђерски сталеж постане народу српском користан.

Епископ Змејановић истиче, како према својој јучерањој изјави не би устао да говори но изазвале су га речи др. Продановића Нема ништа против да се донесе уредба и има уверења да ће сабор донети такову уредбу, која ће бити од користи и по цркву, народ и манастире Није имао право др. Продановић да осуди цео монашки чин. Ова је врло важна чињеница у хришћанским црквама, нарочито у српској православној цркви. Бивала је црква наша небројено пута у опасности и монаштво је прво притицало у помоћ. Калуђери су поред свештеника гинули на коцу и конопцу. Па тако и данас, ено Ст. Србија и Македонија. Монашки чин се није преживео, не сме се преживети Велика је заблуда што је против калуђера отпочета такова борба. Због грешака и изгреда једног и другог члана монаштва, не сме се одмах осудити цела установа.

Др. Мита Мушицки истиче, да Продановић у својем говору није напао калуђерски сталеж као сталеж и није казао да га треба укинути. Историја наша показује, да у прошлости има сјајних момената, у којима народ са својим свештенством и калуђерством беше непоколебиви борац за будућност свог рода. Жртве су јуначки подносили. Народ је то српски признавао и признаје и умео је увек своје јавне трудбенике достојно да награди. — Овде је разговор о томе, да се уведу реформе, које су постале неопходно потребне. Необорива је потреба да се манастирска добра прогласе народним добрима, у управи њиховој да буде упливна и народна реч. Прека је потреба, да ти манастири служе с једне стране на издржавање братства а с друге на одржавање и процват цркве и школе. На жалост мора се признати да калуђерство врло често није вршило своју дужност према цркви и школи. Погледајмо шта жртвују на то. Управо ништа. Камо среће да се овде може утврдити да манастирско братство заједно осећа са својим народом. Дужност је сабора да се то питање што пре уреди. Сабору је осигуран делокруг у манастирском питању нарочито економском — То се мора што пре решити, сабор хоће да осигура живот калуђера, али хоће да осигура и живот цркве и школе наше. Остајући на том пољу, не може никоме бити тиме криво учињено, што је др. Продановић мало оштрије речи употребио. Свако осећа да има много истине у тим речима Раскош у манастирима није изузетна појава, изузетак је онај манастир, у којем братство не тера раскош. Да тако није, ово питање уређења не би било горуће Калуђери се данас осећају прво спахијама, па онда калуђерима. Живе спахијски. То су редовне појаве. Српски народ жали, боле га срце и малени српски народ не би могао то да поднесе дуго. Уређујући манастирско питање с економне стране, унапређен ће бити и моралан и религиозан живот братства. Кад буде управна економска страна уређена, овладаће у манастирима нов, свеж живот. Братство ће тада одиста и у моралу и у просвети боље стојати но данас. Топло прихваћа предлог законодавног одбора и препоручује сабору.

Мита Клицин као известитељ види да није потребно да о овој ствари дуже говори. У име законодавног одбора, препоручује предлог сабору. Статут је усвојен за тим у начелу, а тако исто и у првом читању.

Друга седница почела је после подне $^1/_2$3 сата. У почетку седнице те усвојена је манастирска уредба у другом читању. Изабрани су у школски савет на место Клицина и Миловановића који су изабрани за референте Паја Терзин и Милан Ћосић Седница ова траје и о њој у другом броју опширније.

Нови Сад, 1. фебруара.

Још некоја о прељама патријарха Георгија Јавили смо већ, да је конференција, која је одономад била сазвана овде у Нори Сад, да се договоре сва

различија, како да перу патријарха Георгија, испала врло јадно. Заједно са Новосађанима није ни било њих 30. И неспоразумеше се ни међу собом — Сложили су се били само у томе, да не држе збор, јер знају како би испало. Сложили су се да остану само при прогласу, али га не могоше утаначити. Све што је предлагано одбачено је, и после дуге препирке, да се не би показало како су се разишли без икаква решења, изабраше неки ужи одбор, да сачини тај проглас, то недоношче, па да се онда опет састану, да га усвоје. „Браник“, који сикће као гуја у процепу, што се тако мало искупише на ту конференцију, коју сазива један Лаза Дунђерски, и што и то мало не могаде ништа учаначити, да би свету замазао очи, почео је пресно да лаже. Прва и прва масна лаж је, да их је била стотина Друго „Браник“ сикће овако: Вели, како је др. Геда Дунђерски одлучно хтео збор, но други нису хтели, јер су знали, да ће радикали демагогијом ослабити све то. И вели, како је пала реч, да ће радикали доћи и револверима на тај збор, као што су дошли са револверима у Карловце. Па додаје, како се тада чуо одлучан узвик: ако је до револвера, понећемо и ми револвере.

„Браников“ госа сања већ и о револверима против радикала, само наравно да то други изведу. Јадан старац доиста је излапио, но ипак је чудо да га се одриче већ чак и др. М. Јојкић и „Браник“ мора јавно да штампа, како се преварио, кад је рачунао да је Младен Јојкић још у његовој странци. Доиста је „Браников“ госа далеко дотерао, кад га се и његов присни Младен одриче

Вел. Бечкерек, 1. фебр.

Праље патријархово и код нас. Одмах после оне значајне саборске седнице, у којој је патријарх Георгије позван да сиђе са престола св. Саве, добио је из Н. Сада абер, Милош Ђорђевић, да купи потписе за збор и заштиту патријарха Георгија Поуздано вас могу известити, да су од то доба па све до Три Јерарха покупили само 12 потписа, иако је умировљени учитељ П Поповић штрупирао се купећи потписе На св Три Јерарха састали су се њих словом 7 различија, да се договоре шта да раде. Сви су се наравно у томе сложили, да овде у Бечкереку никако не држе збор, јер је то немогуће. Сложили су се даље да издаду један дневни политички лист, коме би био уредник Младен Полић. Фали само новаца а то рачунају да ће дати или Лаза Дунђерски или патријарх Георгије

У вече је била народна забава. Иначе благоглаголиви и насртљиви Пилић дошао је, ал је ћутао као риба. Кад је један од различија говорио, народ је мирно слушао, али се на крају бурно и једнодушно заорило: Живели радикали! — Господа, која су била мало да промуте, изгубила су се после тога у брзо. Уверили су се, да народ српски друкче суди о поштењу но они. Тражи поштења од сиромашка у гуњцу, а камо ли од свог патријарха

Патријархове праље као што видите, прођоше овде врло јадно И кад добије њихова централа у Новом Саду ову вест, свакако ће о том известити и патријарха Георгија.

Баба Мелин архимандрит

(Каријера једног „апсолвираног“ руског академичара иначе добро познате карикатуре сомборске.)

Био је некад без браде и бркова. Још као дете. Желео је бркове и браду. Зато је побегао у — калуђере. Отац га је вратио, јер хтеде да га спасе. Али узалуд. Касније му ударише бркови и брада. Но и сад није био собом задовољан. Клонио се црни калуђера- Окренуо леђа монашком чину. И то му се није допадало. Око своје 25 године повратила му се његова детиња жеља. Постао је чтец, клирик нижег реда. Њих двојица, он и брат Јоца из Карловаца. Увео је на се »анђелски лик«. И сад је још у том спољашњем облику. Но, ни за часак, није био у »пуном« срцу свом такав.

Радо је решавао и многе социјалне проблеме. А у свези с тим он је »и зеленаш мали, ал' се тим не хвали, у потаји жари и пали«. Бацио се и на несретну политику. Заволео је ону бољу страну њену. Ал' је лоше среће био. Брзо га ухватише здераше, му образину и назваше га »от искаријотски«, због оних 30 сребрњака. Кажу да се човеку сваки 7 година мења ћуд. Код њега то брже иде. Шта ваше он у један исти мах има две ћуди Тако воли анђелски лик, а воли и играње у јавним локалима за време поста. Он уз пост игра, а другима то замера. Hora Canonica, му је била свотица, ал' мила му је и »кафица«.

После своје 30. године сасвим се променуо. Некада је и по трипут метанисао, а сад једанпут, некада је ишао на јутрење, а сад ни недељом не иде. Некада је очима превртао, а сад кокетира. Напослетку постао је »отмен« страсно се заљубио и отишао у глумце. Тамо је констатовано да има пљоснасту главу. Сад је свима јасно. Сви га сажаљевају: сирома! Сирома.

Ж. М.

Снага Америке и Јапана.

Сукоб између Америке и Јапана свршиће се по свој прилици на мирран начин, али, иако рат између тих двеју сила, у овом тренутку, није вероватан, он је ипак могућан у ближој или даљој будућности. То је сад само питање времена. Зато је интересантно упоредити војничку силу једног и другог народа. Кад би дошло до рата, главну би улогу играле флоте А однос флота овакав је: Америка има у овом тренутку 17 оклопњача, не рачунајући у то 6 огромних оклопњача, које су пре две године почеле да се раде и које, по предрачуну, треба ових дана да буду потпуно готове. Тих 17 оклопњача имају брзину од 16 до 19 миља на сат, а укупна им је тонажа 215.160 тона. Јапан међутим има свега 9 оклопњача, с укупном тонажом, 126.430 тона. У те јапанске оклопњаче урачунате су и 4 руске отете оклопњаче, али се за њих не може знати јесу ли потпуно оправљене и у колико се уопште могу још употребити после катастрофе, коју су дочекале. И у крстарицама Америка је јача од Јапана Она их има 12 врло брзих, потпуно модерних, а Јапан их има свега 9 и то старијих и мање брзих. Бројно је дакле северо-америчка флота много јача но јапанска. Амерички морнари и официри показали су у рату против Шпаније много храбрости, предузимљивости и пожртвовања, тако да би се и у том погледу без сумње могли мерити с јапанском марином, али има нешто друго, што је за Америку врло невгодно. То је ово: готово цела њена флота налази се у Атланском Океану. — Кад би дакле дошло до рата северо-америчка флота морала би да иде на Јапан истим оним путем, којим је и Рождественски ишао, то јест поред Јужне Африке и Мадагаскара на Индију, па тек одатле на Јапан. А то ни за америчку ратну флоту не би било лако, у толико пре, што би она можда још много мање потпоре добила од француске владе при пролазу поред француских колонија. Докле би дакле та флота стигла — а за то би јој требало читави месеци — Јапан би могао да ради у Тихом Океану што год хоће: могао би да поседне Филипинска острва, која припадају Америци, могао би да блокира и бомбардује сва пристаништа америчка на Тихом Океану, а Калифорнију у првом реду. Да је Панански канал довршен, та невгода за Америку не би постојала, она би онда могла за неколико сати сву своју флоту из Атланског Океана да преведе у Тихи Океан. Због тога је баш и вероватно, да ће Јапан, ако у опште помишља на рат, гледати да га отпочне и сврши пре, но што тај канал буде довршен.

Оригинална утакмица.

У Паризу је ових дана била приређена једна необична утакмица. — Такмичари су имали да се што брже попну на врх Ајфелове куле. А до врха има мало басамака; само 741. Па иако је утакмица била јадна од најмучнијих и најзаморнијих, ипак се пријавило осам такмичара. Наравно они се нису кренули сви одједном, него један за другим, у размаку. Неки су у половини пута одустали од трчања, толико су се били заморили. На врх куле стигла су свега три такмичара, а први је био један суводњав, али мускулозан младић Неве који је цео пут прешао за три минута и четири секунда.

Измењени муж

Европејско правосуђе није још имало сличног процеса, какав је заподела у Лондону нека госпођа. Она се притужила суду, да од неких 14 дана опажа, да јој је неко изменио мужа. Онај човек наиме, који јој је био мужем, морао је тајно некуд нестати, а на његово се место увукао неки други, који је правом мужу јако сличан, но нешто је дебљи и виши. Тај човек има исту погрешку, коју и њен муж, т. ј. да ју јако туче, још јаче од правога јој мужа. Судац је жену предао лечницима, да прегледају њено душевно стање, ну лечници изјавише, да не опажају на жени никакве трагове душевне болести. Она међутим упорно тврди, да јој је њезин муж измењен и да тај човек, који живи од 14 дана с њом није никад њезин муж. Наравно, да је ова притужба побудила велик интерес, те све занима, какву ће пресуду у тој ствари изрећи суд.

Ср. Карловци, 1. фебр.

(Седница после подне). Примљена је манастирска уредба у другом читању. — Примљен је предлог о отпису верозаконског приноса и саборских трошкова у општинама, које су сиромашне. — Примљен је предлог о представци на синод гледе измене 87. и 90. §-а и необвезност према 14., 21. и 44. §-у дисциплинарних правила за свештенике. Одорен је поступак саборског одбора гледе Текелијин фонд за арадског епископа и одлучена нова представка на краља ради повратка тог фонда. Одобрен је поступак саборског одбора гледе обустављања припомоћи архид. и пакрачкој епарх. управи и осуђен је поступак обе те управе, као и поступак државне владе у томе спору. — Одобрен је поступак саборског одбора преда школском савету у неким одлукама административне и финансијске природе. — Одлучено је, да се од 90 јутара парохијсге земље у Старчеву оцепи 34 као парохијска сесија, а приход од вишка да се уноси у јерархијски фонд. — Са захвалношћу је примљен извештај о примању имања грчког школског братства у Земуну у својину тамошње српске црквене општине. — Одбијен је предлог школеког савета, да се укине српска виша девојачка школа у Новом Саду и укине припомоћ вишим девојачким школама у Панчеву и Сомбору, а да се подигне таква школа у Митровици и одлучено, да се подижу такве школе у целој карловачкој митрополији, кад год се нађе која општина, која би за издржавање школе примила један део терета на себе. — Одбијене су молбе кикиндске и панчерачке општине о премештају женске учитељске школе сомборске у Кикинду или Панчево. — Примљен је предлог петицијона одбора гледе многе молбенице за припомоћ. Одлучено је, да саборски одбор одлучно поступи гледе надзора над рачунима манастирске штампарије. — Најзад је одлучено, да се судом тражи разрешење уговора о незаконито продатој кући беочинској.

Брзојави „Застави“.

Стигли 1. фебруара.

Украдени списи.

Будимпешта. Данас после подне преслушавао је истражни судија Хајду-а. Хајду је изјавио, да од Ленђела није добио награду за списе, нити је очекивао. Истражни судија по предлогу државног тужиоца решио, да Хајду остане у истражном затвору због крађе. Хајдуов бранилац рекурирао је, јер Хајду није мислио да задржи списе себи.

Избори.

Немет-Бокшан. Данас је избор између народносног кандидата и кандидата уставне странке. Лугошки адвокат Поп затворен је због дражења. Посланика Петровића (Румуна) позвали су да издржи затвор у Сегедину, но он није отишао, с тога су га затворили и одвели у Сегедин.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду